

Становище

по конкурса за „професор“ по 3.3. Политически науки, в СУ „Св. Климент Охридски“ от доц. д-р Даниел Михайлов Смилов, катедра „Политология“, СУ специалност 3.3. „Политически науки“

Конкурсът, обявен от СУ „Св. Климент Охридски“, е за академичната длъжност „професор“ по 3.3. Политически науки със специализация „политически идеи“ (ДВ бр. 24 / 17 март 2023). Кандидатът е доц. д-р Светослав Христов Малинов, дългогодишен редовен преподавател във Философския факултет, катедра „Политология“. Настоящото становище прави обзор на представените от доц. Малинов публикации за конкурса, както и за съобразеността на кандидатурата му със законовите изисквания за длъжността „професор“.

Представените публикации от доц. Малинов са по темата на конкурса и съдържат сериозни приноси към изучаването на историята на политическите идеи. Доц. Малинов е водеща фигура в България в областта на историята на идеите. През годините той е превеждал и изследвал множество ключови за модерността автори и трудовете му са се превърнали в основополагащи за българската политическата философия и теория. По конкурса кандидатът е представил 2 монографии, 17 статии и студии и 2 учебни пособия, публикувани като академични издания. Едната монография е публикация на основа на докторска дисертация. Научните публикации покриват критериите в законодателството за заемане на академичната длъжност „професор“.

Основната монография, с която Малинов кандидатства, е „Опасни умове. Опити върху политическия радикализъм на XIX век“ (2022). Публикацията събира критичните анализи на Светослав Малинов на теоритичните виждания и подхода към политиката на следните мислители: Жозеф дьо Местр (1753- 1821), Хуан Доносо Кортес (1809-1853), Артюр дьо Гобино

(1816-1869), Хюстън Чембърлейн (1855-1927), Макс Щирнер (1806-1856) и Жорж Сорел (1847-1922).

Самият фокус върху тези автори е принос за българската история на идеите – в нея те досега не са разглеждани толкова задълбочено и не е правен опит да бъдат поставени в обща аналитична рамка. Общата аналитична рамка е понятието “политически радикализъм”, като основно тук се има предвид радикалната политическа мисъл, която не се свени да използва насилие и принуда за постигане на определени цели. Методът, който Малинов използва, е наречен „почтителна екзегеза“. Чрез него авторът всъщност заявява, че иска да се придържа максимално близо до това, което разглежданите от него мислители са писали и говорили. “Почтителната екзегеза” – макар и звучаща леко шеговито като словосъчетание – всъщност има сериозни корени във философията: понятието “charitable interpretation” (благосклонно тълкуване) от херменевтиката всъщност е носител на същата идея.

За Светослав Малинов политическият радикализъм не е въпрос единствено на определено съдържание на идеите, а на мисловен подход. Тъй като не съдържанието е водещо, политическите радикали може да са расисти (Гобино и Чембърлейн), анти-демократи (анти-републиканци) и клерикални консерватори като Жозеф дьо Местр и Чембърлейн, и анархо-синдикалисти или индивидуалисти, като Щирнер и Сорел. Това, което ги обединява според Малинов, е “интелектуалната близост” между тях най-вече по отношение на един мисловен елемент: „следването на определени идеи в политиката без съобразяване с обстоятелствата, многообразието, сложността на човешката природа и общества, и то следване до логическия им край, тесногръдо, едностранчиво и праволинейно без оглед на реалните последствия за реалните хора“.

Интелектуалният проблем, който Светослав Малинов решава, е следният. В контекста на XIX-ти и XX-ти век има достатъчно мислители, заставали зад съдържание, което на много от съвременниците им е изглеждало

“радикално”. Класиците на либералната демокрация Бентъм и Мил са били известни и като радикални реформатори, заради предложените от тях реформи на Британското общо право, изборните закони (за да се оправомощят жените) и т.н. Бентъм и Мил не попадат под дефиницията на Малинов за “политически радикали”, обаче, защото те няма как да бъдат обвинени в следване на идеи до логическия им завършек, без оглед на реалните последици за реални хора. Всъщност самата идея на либералите-утилитаристи е да търсят такива колективни решения, които носят максимална полза (щастие) за максимален брой хора, като ползата се дефинира съобразно свободно формираните предпочитания на всеки един индивид. Т.е. “реалните последици” за “реалните хора” са отчетени и се търси баланс, такова обществено решение, което да донесе максимална обществена полза, но и за максимален брой от гражданите на дадено общество.

Всъщност, “радикалността” на шестимата мислители, които Малинов разглежда, е в липсата на търсенето на обществени баланси, липсата на отчитане на последиците за “реални хора” в прокарването и защитаването на идеите им.

От гледна точка на съдържанието, “радикализмът” се състои и в допускане и толериране на насилието в политиката. Тук шестимата радикали имат обща позиция и в това отношение са близки и до други мислители като Маркс, например.

Интересното в подхода на Малинов, е, че той се опитва да дефинира “радикализма” като определен модус на мислене, който може да се “прикачва”, образно казано, към различно политическо съдържание: расизъм, антидемократизъм, монархизъм, анархо-синдикализъм и т.н. По отношение на всяко съдържание обаче, радикализмът запазва определени свои черти на “несъобразяване с обстоятелствата... и последиците за конкретни хора”.

Може да има критични възражения срещу формулировката на тази идея, но тя изглежда достатъчно кохерентна и защитима. Може би е необходимо да се направят по-прецизни разграничения между понятията “радикализъм” и “екстремизъм”, както и за мястото на насилието в радикализма. Опасността е, че неговото наличие може да се окаже достатъчно условие за радикализъм, което би намалило ползата от дефиницията на радикализма като начин на мислене, която Малинов предлага.

Останалите публикации, представени за конкурса, също демонстрират интереса на доц. Малинов към “опасните умове”, които застрашават либералната демокрация с идеите си. Две статии са за автори, включени в монографията – Артюр дьо Гобино и Макс Щирнер. В идеите на Малинов има надграждане и очевидно това е област, в която той би могъл да използва натрупванията, например като ги приложи към съвременния теоретичен дебат за понятието “популизъм”.

Идеята за радикализма на Светослав Малинов всъщност е огледалният образ на “консерватизма”, с който той се занимава от повече от две десетилетия. Втората представена за конкурса монография е „Критика на политическия рационализъм. Изследване върху политическата мисъл на Едмънд Бърк“ (2004), която е позната на занимаващите се с философия на политиката. Тази монография е публикация на базата на докторската дисертация на кандидата. Умереният консерватизъм на мислители като Бърк и Майкъл Оукшот – които са интелектуалното предпочитание на Малинов - представляват всъщност точно обратното на политическия радикализъм, за който стана дума по-горе.

Тези предпочитания са видими и в друга публикация - „Консервативни опити“ (2010). Тук Малинов прави “консервативен прочит” на широк кръг проблеми от историята на политическите идеи. Обединяващото е избягването на крайностите на ума (религиозни или идеологически): тези

крайности, които са централни и за разбирането му за радикализъм, което ще формира по-късно.

Публикациите на Светослав Малинов са над 70 и те покриват много широка палитра в областта на история на идеите. Специално внимание трябва да бъде обърнато и на преводаческата дейност на кандидата. Негови са преводите на ключови произведения на Бърк, Лок и други основополагащи автори, което е много сериозен принос към българската публична сфера. Вниманието към детайлите в преводи на философски текстове не е технология, а изисква дълбоко познаване на идеите на авторите и контекста, в който те са работили.

Не случайно трудовете на Светослав Малинов са цитирани, като цитатите надхвърлят необходимото за длъжността “професор”.

Преподавателската дейност на Светослав Малинов в катедра Политология е безупречна. Той допринася за катедрата и като неин ръководител: в административната работа Малинов също демонстрира голяма работоспособност и ефективност.

Особено важна е работата на Малинов като член на редакционния съвет на списанието на Българската асоциация по политически науки „Политически изследвания“, и най-вече, като главен редактор на аналитичното списание „Разум“. Това списание – по времето на неговото издаване – се превърна в един от основните форуми за публикации от български политолози.

Освен академичната си работа, Малинов е бил част от активната политика и е ангажиран в българската публична сфера като анализатор и интелектуалец. Избран е за народен представител в НС и е бил два мандата член на Европейския парламент.

В заключение: Кандидатът отговаря на всички изисквания за заемане на длъжността „професор“ по специалността 3.3. Политически науки. Познавайки Светослав Малинов още от гимназиалните му години и оценявайки множеството му важни приноси в българския академичен и обществен живот, напълно убедено подкрепям кандидатурата му за длъжността “професор” в СУ.

4-ти август, 2023 г.

София